

Népmozgalom, 2020. január–december

Népmozgalomi folyamatok 2020-ban, a járvány évében

A 2020. évi előzetes adatok szerint Romániában 296 711 halálozás került regisztrálásra. Az már az előzetes adatok alapján megállapítható, hogy a halálozások ilyen magas száma abszolút negatív rekordot jelent Románia rendszerváltás utáni történetében. Erdélyben tavaly 97 636 haláleset történt, ez az előző évi előzetes adatokhoz képest 16,3%-os, az országos átlagot valamivel meghaladó növekedést jelent az elhalálozásokban. Ezek az adatok arra utalnak, hogy a járvány közvetett hatása a lakosság egészségi állapotára és a halálozások alakulására akár nagyobb mértékű lehet, mint a közvetlen, a Covid-19 betegségre visszavezethető halálozás.

Ezzel szemben csak 62 713 gyermek jött világra Erdélyben, ami 3 906 fővel, azaz 5,9%-kal múlta alul az egy évvel korábbi, 2019-es születésszámot. A népességfogyás mértéke csaknem 35 ezer fő volt, bő duplája az előző évinek. Erdélyben tavaly 27 716 házasságot kötöttek, 36%-kal kevesebbet, mint 2019-ben.

Módszertani, adatminőségi kérdések

A koronavírus-járvány idején kiemelt figyelem fordul az úgynevezett természetes népmozgalmi mutatószámok felé. A legfontosabb kérdés a halálozások számának alakulása, de a születések számának változása és a járvány alatt megtorpanó házasságkötési számok is sokakat érdekelnek. Az adatok értelmezésekor azonban sohasem szabad elfelejteni, hogy a „körtét a körtével”, az „almát az almával” szabad csak összehasonlítani. A romániai statisztikai gyakorlatban leggyorsabban az úgynevezett előzetes népmozgalmi adatokat (date provizorii) közlik. Ezen adatok még több szempontból pontatlanok, nem teljes körűek. A végleges adatok (date definitive) közlésére csaknem egy évet kell várni, és később még ezeket az adatokat is felülvizsgálják (date revizuite). Ezen folyamatok során a számok jellemzően magasabbá válnak, mint a korábban közöltek. 2017-ben például az előzetes adatok még 191 496 születésről és 260 775 halálozásról számoltak be, míg a végleges, felülvizsgált adatok immár 214 928 születésről és 262 811 halálozásról.¹ Amennyiben az egyes évek adatait hasonlítjuk össze, akkor emiatt érdemes hasonlót a hasonlóval összevetni. Jelen elemzésünkben így járunk el: a 2020-ra vonatkozó előzetes adatokat a 2019-re vonatkozó előzetes adatokkal vetjük össze.

Romániában

A 2020. évi előzetes adatok szerint Romániában 296 711 halálozás került regisztrálásra, ez 14,1%-kal haladja meg a 2019. évi előzetes adatokat. Már ezek alapján megállapítható, hogy a halálozások ilyen magas száma abszolút negatív rekordot jelent a modern kori Románia történetében. 1990 óta a legmagasabb évi halálozásszám 1996-ban volt, 286 158 fő (felülvizsgált adat).

¹ Ennek okait, a publikációs eljárásrendet bemutatja az Erdélystat magyar nyelvű módszertani ismertetője.

Az élveszületések száma (178 124) szintén mélypontot jelenthet az elmúlt 31 évben. Azonban a 2019-es és 2020-as előzetes adatok összevetése alapján kalkulált 5,3%-os apadás bár jelentős, nem kirívó az elmúlt évekhez képest. Ugyanakkor valószínűsíthető, hogy a 2020-as születésszám végleges korrekciókkal együtt is 200 ezer alatt marad majd. Legutóbb 2011-ben történt ilyen, akkor 196 242 születést (felülvizsgált adat) regisztráltak Romániában.

A házasságkötések száma extrém módon csökkent: az előzetes adatokban szereplő 81 209 házasságkötés 36,8%-kal (!) marad el a 2019-es előzetes adatoktól. Ez szintén abszolút negatív rekord lesz a modern Románia történetében – 2020-ig még nem volt olyan év, amelyben kevesebb mint százezer házasság kötöttetett volna az országban.

Erdélyben

A megyei statisztikai hivatalok előzetes adataiból az Erdélystat által készített összesítés szerint Erdélyben tavaly 97 636 haláleset történt, ez az előző évi előzetes adatokhoz képest 16,3%-os, tehát az országos átlagot is valamivel meghaladó növekedést jelent az elhalálozásokban. Ezzel szemben csak 62 713 gyermek jött világra, ami 3906 fővel, vagyis 5,9%-kal múlta alul az egy évvel korábbi, 2019-es születésszámot. A népességfogyás mértéke 34 928 volt, bő duplája az előző évinek. Erdély 16 megyéjében 27 716 házasságot kötöttek, 36%-kal kevesebbet, mint 2019-ben.

Székelyföldön

Hargita és Kovászna megyékben 2020-ban 7100 halálesetet jelentettek, ez „csupán” 12,3%-kal haladja meg a tavalyi előzetes adatokat, tehát a halálozási növekmény arányában Székelyföldön alacsonyabb volt az országos és az erdélyi átlagnál. A születéseket tekintve viszont átlagosnál kedvezőtlenebb a kép: Székelyföldön az előzetes adatok szerint csupán 4890 gyermek jött a világra, ami 424 gyermekkel kevesebb, vagyis 8%-kal alacsonyabb az előző év ugyanilyen adataihoz viszonyítva. A házasságkötéseket tekintve még az erdélyi trendeknél is valamivel kedvezőtlenebbek a székelyföldi adatok: 1648 pár mondta ki a boldogító igent, ami csaknem 40%-os visszaesés.

Partiumban

Erdély másik, nagyobb arányban magyarlakta régiójában, a Bihar, Szatmár és Szilágy megyékből összesített Partiumban 2020-ban 16 916 halálozás történt, ami 15,1%-os növekmény, a születésszám pedig 10 888 volt, amely 5,5%-os egy év alatti csökkenés.

Közép- Erdélyben

Erdély harmadik jelentősebb magyar lakosságot tömörítő régiója a Kolozs és Maros megyéből álló Közép-Erdély. Itt az előzetes adatok szerint 12 126 gyermek született, ami 387 gyermekkel kevesebbet jelent a 2019-es év hasonló adatközléséhez viszonyítva, így a csökkenés „csak” 3,1%-os. A halálozások száma 17 490, vagyis 2232 személlyel többen haltak meg 2020-ban, így a halálozások 14,6%-kal ugrottak meg. A házasságkötések száma 5 017 volt, a visszaesés mértéke 35,7%.

Következtetések: a koronavírus hatása

Már az előzetes adatokból bizonyosan megállapítható, hogy a halálozások számát tekintve a 2020-as év abszolút negatív rekordot jelentett Romániában. A 2019-es év előzetes adataihoz viszonyított 36 775 fős országos, ezen belül 13 692 fős erdélyi halálozási többlet azonban csak részben írható közvetlenül a koronavírus számlájára (2020. december 31-éig 15 767 Covid-19-áldozat volt Romániában). Ezek az adatok arra utalnak, hogy a járvány közvetett hatása a lakosság egészségi állapotára és a halálozások alakulására akár nagyobb mértékű lehet, mint a Covid-19 betegség. Az egészségügyi ellátás akadozása, az egészségügyi problémák elhanyagolása, a krónikus betegségek kezelésének megszakítása, a szűrővizsgálatok elhalasztása a népesség egészségi állapotának jelentős hanyatlásához vezethet.

A halálozásokkal szemben a születésszámok alakulását csak az év utolsó hónapjaiban befolyásolhatta közvetlenül a járvány. Így a 2020. évi születésszám-csökkenés elsődleges oka nem a járványban keresendő, hacsak nem oly módon, hogy a járvány következtében megnehezedett a külföldön élő román állampolgárok gyermekeinek itthoni anyakönyvezése. (Ezen a téren majd a végleges adatok ismeretében látunk tisztábban. A jelenlegi előzetes születési adatok kapcsán nem zárható ki, hogy azok a véglegesítés folyamán érdemben javulnak majd.) A járvány és következményeinek (munkanélküliség, bizonytalanság stb.) esetleges termékenységi hatásai majd a 2021. évi születésszámokban lesznek megfigyelhetők.

A házasságkötések számának zuhanása egyértelműen a járványhelyzet következménye. Ez a házasságon kívüli gyermekvállalások – jelenleg Romániában és Erdélyben az európai átlagnál még lényegesen alacsonyabb – arányának növekedését hozhatja magával Erdélyben és Székelyföldön is.

Táblamelléklet

A népmozgalom főbb adatai Romániában, Erdélyben és egyes kiemelt régiókban, 2020

	Élveszületés	Változás az előző év azonos időszakához képest*, %	Halálozás	Változás az előző év azonos időszakához képest*, %	Házasságkötés	Változás az előző év azonos időszakához képest*, %
Románia	178 124	-5,3%	296 711	+14,1%	81 209	-36,8%
Erdély	62 713	-5,9%	97 636	+16,3%	27 716	-36,0%
ebből:						
Székelyföld	4 890	-8,0%	7 100	+12,3%	1 648	-39,6%
Partium	10 888	-5,5%	16 916	+15,1%	4 576	-35,2%
Közép-Erdély	12 126	-3,1%	17 490	+14,6%	5 017	-35,7%

* az előző évi előzetes adatokhoz viszonyítva

Közzététel: 2021. március 3.

További információ: Kapitány Balázs (kapitany.balazs@erdelystat.ro), Gálfi Pálma, Nagy Noémi (info@erdelystat.ro).

Korábbi Erdélystat-közlemények és -elemzések, módszertani leírások megtalálhatók a www.erdelystat.ro honlapon.

Előzetes igénylés után közleményeinket, elemzéseinket e-mailen elküldjük Önnek a megjelenés időpontjában. Erre vonatkozó igényét az info@erdelystat.ro e-mail címen jelezheti.